

1. dan – Nositi se s Božjim pozivom

Biblijski tekstovi: *Psalam 24, Matej 28:18-20, Knjiga o Joni*

Jonina knjiga spada među najmanje biblijske knjige. Staro-zavjetničari ističu kako „iako opsegom malena, Jonina knjiga predstavlja umjetnički pravo remek-djelo, pravi biser starozavjetne književnosti, dok teološki pokreće čitav niz velikih ljudskih tema“. Jonin lik bio je predmetom tumačenja od samih početaka novozavjetne književnosti no najveći je utjecaj izvršio na suvremenu židovsku tradiciju.

Jonina knjiga čita se za blagdan pomirenja, Yom Kippur. Postoji nekoliko razloga zašto je ova proročka riječ aktualna i danas. Rabinska tradicija govori da u primjeru pokajanja i Božjeg smilovanja Ninivljanima i mi sami imamo obećanje i nadu da nam Bog može oprostiti i smilovati nam se. Nadalje, židovska mudrosna literatura govori o tome kako se židovski narod treba držati dana posta, navodeći djela ljudi iz Ninive. Oni su paradigma pokajanja, model za sve koji se svakodnevno s pokajanjem nose i bore. Treće, Knjiga proroka Jone služi kao podsjetnik da su cijeli svijet i sve njegove prirodne sile u Božjim rukama. Vjetar, biljka kikayon (naš prijevod rabi izraz 'bršljan'), more i velika riba su Božja oruđa u ovoj priči. Sve ovo služi za kako bismo razumjeli psalmista kad u Psalmu 24. pjeva da je *'Jahvina zemlja i sve na njoj.'*

Naposljetku, svjedočanstvo je to o posebnom uslišanju molitvi: “ Dok čitamo da je Jona dobio odgovor iz riblje utrobe, podsjećamo se da i mi možemo biti spašeni, čak i kad je dan pri kraju, kao slika života koji jenjava.“

Traženje znaka ili čudesa kao dodatnog ili posebnog pored očiglednih Božjih poruka svijetu i čovjeku danih kroz Božju riječ koristi se Isus slikom iz knjige o Joni. Ta tema je istaknuta u 12. glavi evanđelja po Mateju te 11. glavi Ev. po Luki. Znak Jonin tako u kršćanstvu počinje biti znak Božje milosti cjelokupnom čovječanstvu. Slika vremena prebivanja u ribljoj utrobi prispodoba je vremena prebivanja Isusa u srcu zemlje. Takvo tumačenje je prije svega 'tipološko', Jona tako postaje 'tip-typus' za Isusa. Od radnih crkvenih otaca preko Augustina, Luthera pa do danas traje zanimanje za ovu jedinstvenu knjigu, njenu poruku i značaj te duhovni karakter proroka.

Polazeći od samog imena 'Jona', valja nam se uvijek podsjećati o ulozi imena u židovstvu, posebno u ovakvoj starozavjetnoj i k tome još proročkoj misli. Naime, njegovo je ime Jona, 'golub' ili 'golubica'. U židovstvu i kršćanstvu golub i golubica predstavljaju odnos Boga prema čovjeku, to jest Njegovu ljubav i brigu prema čovjeku. Ovo je važno ne zaboraviti kad ćemo površno promatrajući u liku Jone vidjeti često prije svega buntovnika i neposlušnika.

Upravo ti kontrasti i kontradiktornosti koje zapažamo u liku proroka Jone, ukazuju nam da Božja riječ svojim iskrenim, životno bitnim prikazima biblijskih heroja, možda više no ikad može govoriti i biti ključnom motivacijom u razumijevanja nas samih, svijeta i vremena u kojem živimo i naposljetku i u razumijevanju Boga samog. Prorok, kao znak za glasnika, za preteču same Božje riječi koja je naposljetku 'postala tijelom', ukazuje kako se u složenosti životnih okolnosti nositi s Božjim pozivom.

Kao u rijetko kada u povijesti, živimo u vremenu gdje se vijesti 'proizvode', pa s time i 'lažne', 'iskrivljene' vijesti. Stoga je više no ikad važno sastajati se s Božjom riječi, ogledati se u njenim zrcalima i dubinama te u tome pronalaziti utjehu, snagu i motivaciju za svakodnevnicu. Dileme i složenosti i slojevitosti prikaza Joninog karaktera pružaju nam izvrsnu priliku da prepoznamo autentičnog čovjeka koji se nosi s dilemama i zadaćama životnog poslanja. Naime, velika je duhovna i biblijska istina, da se snaga usavršava u slabostima. Samo iskustvo nemoći, nedostatnosti i

dezorijentiranosti te temeljem tog iskustva izgrađena spoznaja o našoj potpunoj usmjerenosti i dječjoj ovisnosti o Bogu može postati temelj na kojem se možemo susresti s istinom o nama samima i smislu našeg života.

Možda nam se lik Jone čini protuprimjerom proroka u godini u kojoj se želimo ponovo usmjeriti na svoje životno i Božje poslanje. Zašto ne krenuti od Mt. 28:18-20? Nije li upravo cjelokupno poslanje Crkve koje traje već 2 tisućljeća krenulo od dvojica prvaka i velikana vjere koji su u sebi nosili puno Joninog DNK. Nije li Petru trebao susret uživo i san da bi shvatio i prihvatio njemu namijenjeno poslanje? Nije li Pavlu bilo strano i odvratno razumjeti druge i drugačije? Nije li možda trebalo pasti s konja te po Ananijinim rukama i molitvi strgnuti nešto poput ljuski s očiju? Nije li možda put povratka na naše izvorne, Bogom stvorene postavke, put susreta s pitanjem: *'A što ako ne poslušamo?'*, *'A što ako pobjegnemo od tebe Bože u neki naš Taršiš?'*

Jonina knjiga ne završava s poukom već pitanjem:

„Tebi je žao bršljana oko kojega se nisi trudio, nego je u jednu noć nikao i u jednu noć usahnuo. ¹¹A meni da ne bude žao Ninive, grada velikoga, u kojem ima više od sto i dvadeset tisuća ljudi koji ne znaju razlikovati desno i lijevo, a uz to i mnogo životinja!”

Jona pripada u tip tzv. ‘otvorenih knjiga’. Svatko u svom vremenu, narodu i prostoru daje odgovor za sebe.

Osobna molitva:

Gospodine hvala Ti što me iznova pozivaš da ti služim. Hvala Ti što me iznova šalješ i što me na početku nove kalendarske godine podsjećaš na Tvoje srce za čovjeka, Tvoje poslanje stvorenju koje stenje u porođajnim mukama, Tvoj poziv koji je nepromijenjen. Želim se odazvati, uzeti svoj križ i slijediti Tebe. Pomozi mi da ne bježim.

Molitva za Crkve i misijske stanice u Istočnoj Slavoniji:

Andrijaševci, Cerna, Ilok, Osijek, Slavonski Brod

2. dan – Poziv koji nadilazi naše granice

Biblijski tekstovi:

Jeremija 1:6, Izlazak 3:11,4:10, Izaija 6:11, 1. Samuel 30:3-4, 1. Kraljevi 19:4-5

Premda Jonino ime sugerira da je riječ o čovjeku blagog karaktera koji vodi k Bogu, starozavjetničari ističu da “Jona nipošto nije golub. Jona je jastreb, jer želi uništenje neprijatelja, a Jahve spasenje svih bez razlike.” U istom duhu, autor ističe već i samim naslovom da je pisac Jonina spisa želio istaknuti ‘Božju širokogrudnost i ljudsku uskogrudnost’. Problem, izazov ali zacijelo i neiscrpna i svezremenska vrijednost Jonine knjige, jest što nije napisana zatvorenim jezikom gdje se s jedne strane postavljaju pitanja a s druge strane daju odgovori iza kojih stoji neupitni nebeski autoritet.

Oni koji kao glavnu temu Jonine knjige vide troje: prorokovu neposlušnost, sebičnost i suprotno tome Božju milost, zacijelo su u pravu. Ima podosta elemenata koji u tekstu daju za pravo da kao glavnu karakternu crtu Jone vide njegovu neposlušnost. Jahvi se pokoravaju i životinje poput ribe ili crva, biljke poput bršljana ili prirodne pojave poput sunca, mora, ljudi poput pogana, mornara, zapovjednik lađe, poganski narod i poganski kralj i neprijatelji, ali njegov vlastiti prorok se više puta oglušio o izričite Jahvine naloge. No, ne smijemo zaboraviti da prorok, Židov nije poslan svojim sunarodnjacima, već neprijateljima ‘čija se zloća popela do samog Boga’. Danijel Berković u komentaru Jone podsjeća nas da ‘ne smijemo ovdje zaboraviti da su mnogi biblijski proroci izražavali svoje neskriveno negodovanje Božjim poslanjem i pozivom njima. Jeremija govori, 'ne umijem ja govoriti: dijete sam' (Jer 1,6). Mojsije veli, 'tko sam ja da se uputim faraonu' (Izl. 3,11) a kada Jahve ne popušta, Mojsije uporno nastavlja, 'Oprosti, Gospodine, nastavi Mojsije, ja nikad nisam bio rječit čovjek' (4,10). Izaija pomalo zastrašen teškom i blago rečeno neugodnom porukom koju ima za prenijeti svom narodu pita Gospodina, 'Dokle, o Gospode?' (Iz 6,11)’.

Pisac prikazuje Jonu kao sebičnog, depresivnog i zlovoljnog proroka. Biblija pokazuje da depresija može udariti svakoga. Podsjećamo samo na jedan doduše malen broj nekih od biblijskih heroja vjere: siromašni ljudi kao Naomi, Rutina svekrva no i vrlo bogati ljudi, poput kralja Solomona, patili su od depresije. Mladi ljudi, poput Davida, i starije osobe, poput Joba, također su pogođeni. Depresija napada i žene, poput Hane, koja je bila neplodna, i muškarce, poput Jeremije. Razumljivo, depresija može doći nakon poraza:

3Kad je, dakle, David sa svojim ljudima došao u grad, vidješe da je grad spaljen, a njihove žene, njihovi sinovi i njihove kćeri odvedeni u ropstvo. 4Tada David i ljudi koji bijahu s njim podigoše glas i plakahu dok im nije ponestalo snage za plač. (1 Samuel 30: 3-4).

Čudna, emocionalna onesposobljenost također može doći i nakon velike pobjede. Prorok Ilija pobijedio je lažne proroke Baala na Karmelu u zadivljujućem prikazu Božje moći (1. Kraljevi 18,38). Umjesto da se ohrabri, Ilija je, bojeći se Izebeline osvete, bio umoran i uplašen:

A sam ode dan hoda u pustinju; sjede ondje pod smreku, zaželje umrijeti i reče: "Već mi je svega dosta, Jahve! Uzmi dušu moju, jer nisam bolji od otaca svojih." Zatim leže i zaspa. (1 Kraljevima 19: 4-5)

Uskogrudnosti proroka suprotstavljena je širokogrudnost Božja. Jonina knjiga u obradi velike teme Božjeg načina djelovanja, koji se očituje kao opraštanje i smilovanje, otišla je najdalje od svih starozavjetnih spisa. Svojom sveopćom ljubavlju Jonina knjiga raskida shemu „prijatelj – neprijatelj“ i ozbiljno dovodi u pitanje stav po kojem se traži oprostjenje za sebe, a oštra osuda i uništenje za

drugoga. Slika Boga u Joninoj knjizi zrači neshvatljivom dobrotom, nepojmljivim razumijevanjem i nevjerojatnim praštanjem za svo i svako stvorenje. Iz njegove skrbi nitko nije unaprijed isključen.

Pisac prorokovu neposlušnost, sebičnost i Božju milost prikazuje daleko slojevitije i s više tona, boje i mirisa tako da takvom prikazu stvarnosti nitko ne može prigovoriti. Dapače, najviše prigovora imamo od pisaca i branitelja vjere. Zašto je prorok prikazan tako trpkio i uskogrudno?! Pa zar i on nema pravo na slabi dan ili pristrani osjećaj?! Zaboravljamo da najveća snaga Božje riječi leži upravo u tom iskrenom i živom prikazu realnosti života bez Boga a s druge strane u predivnoj, nevjerojatnoj i spasonosnoj ponudi Božje milosti i ljubavi. Stoga, onaj kome Duh Božji otvori ove neiscrpne izvore Božje ljubavi koja se nalazi u Božjoj riječi može razumjeti kolika nam je snaga spasenja dana kroz tu istu Riječ.

Tako je tema i možda ključna poruka ove Jonine knjige sadržana baš u ovoj hrabroj, iskrenoj i svima otvorenoj priči o životu, smrti, zloći i spasenju. Ovakva ponuda Božje ljubavi, koja prihvaća zloćom zahvaćene pogane, zlovoljom obuzetog Božjeg čovjeka i Božjom skrbi za cijelo čovječanstvo i stvorenje (koje ubraja i životinje) jednostavno 'ukazuje' i 'vapi' za onim koji je 'veći od Jone'. Taj otvoreni poziv koji nadilazi obzorja ograničenosti pojedinca, zajednica i čitavih naroda našao je svoj potpuni odgovor u osobi Isusa Krista. Otvorenost knjige Jone pokazuje da je Božja ponuda spasenja primarno bila i polazila od obećanog naroda i njegovih slugu, ali je taj opseg proširila i produbila na čitav svijet koji prepoznaje ponudu spasenja. Bog želi da svoje srce i svoje poglede proširimo. Na tu avanturu, na taj put Bog je pozivao Jonu no poziva i nas danas. Nema ispravnog odgovora. Umjesto odgovora, Gospodin traži život.

Osobna molitva:

Gospodine pomози mi da vidim Tvoje srce za čovjeka i Tvoju širokogrudnost koja se suprotstavlja mojoj uskogrudnosti. Gospodine hvala ti što je Tvoja milost i poruka spasenja dana svim narodima i plemenima i što poziva svakog pojedinca da se pokloni. Gospodine pomози mi da i na svoj najteži dan ne izgubim iz vida tvoj poziv i poslanje u kojem imam privilegiju sudjelovati.

Molitva za crkve i misijske stanice u zapadnoj Slavoniji i Podravini:

Daruvar, Donji Sređani, Golubinjak, Koprivnica i Svaki Dom, Pakrac, Peteranec, Požega, Sirač, Virovitica.

3. dan – Riječ Jahvina dođe...

Biblijski tekstovi: *Jona 1:1-6, Sefanija 2:13, Psalam 139, Postanak 4:16*

‘Riječ Jahvina dođe Joni’.

Na početku svakog govora o proroku, valja nam zapaziti da inicijativa odnosa kreće od samog Boga. Bog izabire i poziva proroka, pa se stoga prorokom postaje samo Božjim pozivom a ne vlastitom željom, bez obzira kako ona jaka bila. To ima za posljedicu da sam prorok i njegov život ovise o toj inicijativi. Prorok nije postavljen kao prorok zbog sebe, nego radi drugoga. No, upravo u tom poslanju prema drugome, prorok nalazi svoj smisao i opravdanje svog poziva. Upravo taj drugi, uskoro ćemo čuti i o kome je riječ, je temelj zašto Bog pozva proroka.

‘Ustani i idi’.

Prorok uvijek ima određenu povijesnu zadaću vezanu uz određeni povijesni trenutak, određeni prostor, određeni narod ili određenog pojedinca. Jonin prostor u kojem treba djelovati je grad Niniva. Opisuje ga tekst kao grad veliki. Niniva je danas dio grada Mosula, koji je treći grad po veličini u Iraku, a nalazi se na istočnoj obali Tigrisa, tek nekoliko kilometara nizvodno od Kurdskog gorja. Mosul je prvotno bio na suprotnoj strani rijeke od Ninive. Većina biblijskih mjesta koja spominju Ninivu, odnose se na razdoblje kad je Niniva bila prijestolnica Asirije. Uz njih, tu je i izvještaj iz Knjige Postanka, koji govori o Nimrodu i njegovim gradovima, među kojima se spominje i Niniva. Za biblijske pisce ovaj je grad uvijek sjedište najvećeg neprijatelja kraljevstava Jude i Izraela, a proroci spominju njezin pad (usp. Sef 2,13).

‘Propovijedaj protiv’.

Jona je odlazio propovijedati svojim neprijateljima, a razlog njegove zadaće leži u činjenica da se ‘njihova zloća popela do Boga’. Ako je Božja inicijativa prvi uvjet proročkog poziva, a određena misija određenom narodu u određenom vremenu drugi uvjet, sada dolazi i treći, sastavni dio proroštva, a to je priopćiti konkretnu istinu kao poruku iz Božje perspektive. Poruka je: ‘Ninivljani, iz Božje perspektive vaš se način života svojim intenzitetom grijeha digao do Boga’. Vidjet ćemo uskoro kako su proročke poruke u svojoj biti jednostavne i jasne. Život gledan iz Božje perspektive često je potpuno drugačiji od naših perspektiva. Tako je to s Božjom riječi. Proroci su u isto vrijeme i taoci svojeg poziva jer Božje poruke nikad nisu namijenjene šakljanju ušiju. Zahtjevan je kruh istinskih propovjednika Božje riječi.

‘Jona ustade da pobjegne’.

Ovo je točka na kojoj nastaje zaplet, svojevrсна prekretnica u odnosu proroka i Boga. Kako razumjeti proroka? Tekst nam ne daje nikakve izravne povode što je proroka navelo na potez koji je za njegovu službu i prirodu potpuno nerazumljiv. Da se krenuo raspravljati s nalogodavcem pridružio bi se velikom dijelu proroka kojima je trebalo vremena i prilike da taj poziv i poslanje uđu u njihovo srce pa onda i na njihova usta. Jona jednostavno bježi. Bježi u dijametralno suprotnom smjeru. Ako je Niniva daleko na istoku, Taršiš je (od tri moguća toponima) vjerojatno isto tako daleko u suprotnom smjeru na zapadu. Prorok je znao duh 139. psalma pjevajući: “*Kamo da idem od duha tvojega i kamo da od tvog lica pobjegnem? ...Ako u Podzemlje legnem, i ondje si. Uzmem li krila zorina pa se naselim moru na kraj i ondje bi me ruka tvoja vodila.*” Biblija opisuje i Kajina u sličnoj namjeri, “*Kajin ode ispred lica Jahvina u zemlju Nod, istočno od Edena i ondje se nastani*” (Post 4:16). Prorok je želio nestati ispred lica Jahvina. Jednostavno nije bio spreman za ono što mu je Jahve dao kao poslanje. Koliko puta se nalazimo u sličnim situacijama? Pa zar je teško razumjeti proroka kojem nije sjeo

zadatak? Zapamtimo, on ne pregovara niti se svađa, on jednostavno bježi. Naprosto, izgleda da mu je sve jasno.

‘Ali Jahve podiže’

Sve čega se prorok bojao počelo se događati. Jahve je gospodar neba i zemlje, u ovom slučaju mora i neba. Na nebu podiže silan vjetar, vjetar stvara velike valove, lađu je zahvatilo veliko nevrijeme i posada i teret su pogibelji. Mornari se ponašaju potpuno u skladu sa situacijom. Iskustvo im u takvim situacijama nalaže da s jedne strane zazivaju u pomoć onog u kojeg imaju vjeru i povjerenje (svatko je zvao svog boga) a s druge strane da olakšaju teret bacajući nepotrebno u more.

‘Jona pak je sišao na dno lađe...zaspao tvrdim snom’.

Jona se ponaša potpuno suprotno ovim mornarima. U svom bijegu Jona je dosljedan. On želi nestati Jahvi s pogleda. Stoga ide sve dublje, na samo dno lađe. K tome još njegovo je ponašanje, kad je u pitanju san, slično onom Isusovom u lađici koju je zahvatilo nevrijeme. Zacijelo porijeklo ovako tvrdog sna nije bilo u povjerenju nad silama prirode, već u snažnoj volji da pobjegne i da ga ništa, ama baš ništa, u tome ne omete, uključujući i ovo nevrijeme.

‘Ustaj i prizivlji’.

Jonina namjera bijega i nespремnost za bilo kakvo djelovanje postala je potpuna suprotnost s ponašanjem mornara, pogana i nadasve njihovog zapovjednika lađe. Nakon Jahvina naloga ovo je drugi nalog koji pisac ističe. „*Hajde, probudi se, ustani. Prizivlji svoga Boga, možda će nas se sjetiti da ne poginemo.*“ Posve prirodne reakcije zapovjednika lađe i s druge strane ‘deprimiran, omamljen i anestetizirani’ prorok. U svom bijegu od Boga nije mu stalo ni do vlastitog života. Pisac sada kroz lik pogana, zapovjednika lađe, pokazuje drugu stranu medalje, pa ako tebi nije stalo do tvog života pa učini to bar zbog života ovih drugih.

Osjećamo li dubinu proročkog očaja i bijega?. U početku je to smišljen plan. Platilo je vozarinu jer je imao s čime i plan je bio nestati s lica zemlje, zavući se u mišju rupu nadajući se da će ga Bog zaboraviti. Kad su se događaji i plan oteli kontroli, jedina je reakcija pobjeći još dublje ili dalje! Takva je narav depresije. Biblijski prikazi 'liječenja' depresije potpuno odgovaraju recentnim dostignućima psihoterapije. Naprosto, čovjek se jako teško, gotovo nikako ne može izvući van iz tog stanja. U slici auta koji je zaglibio u blatu, pa imao on i sve pogone i dodatnu sajlu za izvlačenje, neophodno je potreban oslonac ili poluga. Bez toga ne ide. Ovakvim stanjima ljudskog duha se ne može nastupati proizvoljno, apelirajući na volju čovjeka koji volje nema. Ali ne zaboravimo, Bog i dalje nije odustao od Jone.

Osobna molitva:

Gospodine podsjeti me da od Tebe ne mogu pobjeći ni skloniti se od Tvog pogleda. Ako u Podzemlje legnem, ondje si. Uzmem li krila zorina pa se naselim moru na kraj i ondje bi me ruka tvoja vodila. Ti me poznaješ i Tvoja Riječ je ona koja me poziva. Hvala Ti Gospodine za tvoje strpljenje i tvoju milost u trenucima kada bježim od Tvojih nauma i zadataka koje imaš za mene. Hvala Ti Gospodine što i u najtežim trenucima ne odustaješ od mene.

Molitva za crkve i misijske stanice na sjeveru zemlje:

Belica, Čakovec, Držimurec-Strelec, Ivanec, Krapina, Kalnik/Križevci, Mačkovec, Mursko Središće, Novi Marof, Pušćine, Varaždin: BC Emanuel i BC Božja Riječ te Pastoralni centar, Srednja škola Čakovec i Riječi Iskrene.

4. dan – Bog traži svog glasnika

Biblijski tekstovi: Jona 1:7-16, Djela 1:26, Izlazak 28:30

7Potom rekoše jedni drugima: "Hajde da bacimo ždrijeb da vidimo od koga nam dođe ovo zlo." Baciše ždrijeb i pade ždrijeb na Jonu. 8Oni mu onda rekoše: "Kaži nam: zbog koga nas ovo zlo snađe, kojim se poslom baviš, odakle dolaziš, iz koje si zemlje i od kojega naroda?" 9On im odgovori: "Ja sam Hebrej, i štujem Jahvu, Boga nebeskoga, koji stvori more i zemlju." 10Ljudi se uplašiše veoma i rekoše mu: "Što si to učinio!" Jer bijahu doznali da on bježi od Jahve - sam im je to pripovjedio. 11Oni ga zapitaše: "Što da učinimo s tobom da nam se more smiri?" Jer se more sve bješnje dizalo. 12On im odgovori: "Uzmite me i bacite u more, pa će vam se more smiriti, jer znam da se zbog mene diglo na vas ovo veliko nevrijeme." 13Ljudi uzeše veslari ne bi li se primakli kopnu, jer se more sve bješnje dizalo protiv njih. 14Tad zazvaše Jahvu i rekoše: "Ah, Jahve, ne daj da poginemo zbog života ovoga čovjeka i ne svali na nas krv nevinu, jer ti si Jahve: činiš kako ti je milo." 15I uzevši Jonu, baciše ga u more - i more presta bjesnjeti. 16Tada velik strah Jahvin obuze ljude te prinesoše žrtvu Jahvi i učiniše zavjete.

U ovom prikazu prve glave slijedi nam odnos između Jone i mornara. Jedino s kim Jona može razgovarati su ovi obični ljudi, vjerski gledajući pogani. Odjeljak se nastavlja s potrebom mornara da se izvuku iz smrtne opasnosti u koju su zapali. Teško emocionalno, duhovno i duševno stanje Jone se nastavlja. Tekst nas uvlači u razloge njegova bijega. On je toga svjestan i ne zna kako se s time nositi. Mislio je da je bijeg dobra odluka.

‘Od koga nam dođe ovo zlo’.

Posada je potpuno uvjerena da ovakva nevolja i nevrijeme nije tek plod prirodnih sila. Oni u ovim oblacima vide i nebesnika. To je za njih netko tko sjedi na nebeskom prijestolju. Ždrijeb je uobičajen način potrage za rješenjem. Ovdje se ždrijebom ne misli na ono što mi danas vidimo kao kocku već potragu za Božjom voljom. Slično kao što se u Dj 1,26 bacanjem kocke određivao apostol na mjesto Jude. Taj način potrage za Božjom voljom seže do tekstova u Izlasku 28:30 gdje Aron u svojem naprsniku (da mu je uvijek pri srcu) nosi ‘urim’ i ‘tumim’. Pretpostavlja se da se radi o kockama sa bijelim i crnim poljima. Dva bijela polja znače 'Da', dva crna polja 'Ne', crno i bijelo značilo bi, treba bacati ponovno. Ovakvim sustavom eliminacije došlo se do Jone, kao onog na kojeg su kamenčići svjetla i istine ukazali. Mornari sad uviđaju da ždrijeb ukazuje kako je problem adresiran prema Joni. Uz sve oni i dalje žele od Jone čuti što je i tko uzrok problema koji je kulminirao ovom Božjom kaznom. Mornari istinski bez namjera kazne žele znati za uzrok problema. Pogani se prikazuju kao oni kojima je stalo do života.

‘Štujem Jahvu Boga nebeskog’.

Jona prihvaća razgovor s mornarima. Opet se Jona predstavlja s onim što je bit njega kao čovjeka. On je Hebrej. Time je već puno rečeno. Taj Bog koji je ovo sve zamrsio je Jahve kojeg Jona štuje. Jona jasno pokazuje da je On stvoritelj i to u ovom slučaju ne samo nebesa i zemlje, nego i mora. On je taj koji je stvorio i koji vlada morem. Ljudi su ovom informacijom sada zatvorili krug koji im je bio potreban da mogu shvatiti što se događa. Usput saznajemo da je Jona o svojoj namjeri da ‘bježi od Jahve’ ispriповjedio mornarima. Ta on im je sam to ispriповjedio. To je bio toliko veliki teret na Joninom srcu da ga nije mogao zadržati za sebe sama. Povjerio je svoju tajnu nekim stranim ljudima i to poganima. On, prorok Božji. Ljudi se pitaju i traže odgovor što je to Jona učinio da je njegov Bog ovako reagirao.

‘Što da učinimo s tobom?’

Posada koja ne štuje Jahvu, ne može znati kako se ponijeti prema tom Joninom Bogu – znaju da je Jona kriv, jer je i sam priznao, ali isto tako znaju da on zna bolje od njih kako sada postupiti, obzirom da je on 'poznavatelj' (štovatelj) tog Boga Jahve. S druge strane okolnosti na to ukazuju, naime ‘more se sve bješnje dizalo’.

‘Bacite me u more’

Jona je svjestan problema koji ima u odnosu prema Bogu i Jona ne bježi od svoje odgovornosti. On ima rješenje za situaciju u kojoj su se našli mornari, ali nema rješenje za svoj problem. Bježanje, nestajanje i na kraju smrt ili samoubojstvo očito nisu rješenja premda se njemu ona u ovom trenutku čine takvima. Pisac prikazuje potpuno bezvoljnog, depresivnog, suicidalnog proroka. Mornari ne mogu riješiti njegov problem. Oni ga nisu niti uzrokovali tako da ga oni niti ne mogu riješiti. Očito se na rješenje tj. na ponovo uspostavljen odnos tek čeka.

‘Gospodine, ne dopusti da poginemo zbog ovog čovjeka.’

Pisac prikazuje mornare kao ljude koji imaju prirodnu potrebu spasiti svoje živote. Njima nije do toga da uzmu Jonin život. Pokušali su sve što je u njihovoj moći, veslali su ne bi li se primakli obali, ali nisu uspjeli u naumu, jer ‘more se sve bješnje dizalo protiv njih’. Pisac, ide još korak dalje i prikazuje mornare koji ne samo da su se u početku molili svojim bogovima, nego su postali svjesni da jedini kojem se mogu moliti jest onaj koji je gospodar ove situacije. Oni jasno adresiraju svoju molitvu Jahvi, njemu se izričito utječu moleći da ne poginu jer su oni u ovom slučaju nevini. A Božji prorok nema volje za ništa nego za umrijeti. Jednostavno poslušavši Jahvu ‘uzevši Jonu, baciše ga u more – i more presta bjesniti’.

‘Tad veliki strah Jahvin obuze ljude ...učiniše zavjete.’

Autor je pokazao pravednost mornara. Oni su se sami sablaznili nad Joninim otporom Jahvi. Dapače boje se da ne povrijede Jahvu žrtvujući Jonu, ta on je Njegov čovjek. Na kraju mu daju poštovanje, pošto su priznali njegovu moć.

Pisac nas suočava s pojavom da ljudi „sa strane“, ljudi izvan svijeta vjere i crkve, znaju reagirati u izazovnim životnim situacijama primjerenije i ljudskije nego Božji 'sluge'. Nije li to na neki način problem sa 'sinovima svjetla'? Nasuprot uobičajenoj predodžbi o poganima, koju ovdje pisac na nijedan način ne negira niti razvodnjava njihovo mnogoboštvo, dakle idolopoklonstvo i praznovjerje, ipak ovdje ističe da Jahve s njima želi imati odnos, posebno kad ga prepoznaju. Zacijelo trebamo razlikovati Božju brigu za stvoreni svijet od toga da on tom istom svijetu i njegovim narodima želi – preko svojih proroka odnosno preko svoje Riječi – poslati poruku da prepoznaju tko jest onaj koji vlada nebom, zemljom i morem. Spasenje dolazi svima no samo je jedan put spasenja. Nemojmo smetnuti s uma da uz to što se Jahve objavljuje poganima, On ipak traži svog proroka.

Osobna molitva:

Gospodine hvala Ti što Te poznajem i što je Tvoja milost promijenila moj život. Hvala Ti Gospodine što nisam više tuđinac/tuđinka već Tvoje dijete i što mi po Tvojim milosti i žrtvi pripada nebeska baština. Molim Te da ta spoznaja ne rodi ohološću i samo-pravednošću već srcem koje prepoznaje važnost tvog poziva i Radosne Vijesti za spasenje svim narodima. Jer spašen/a sam milošću i to ne dolazi od mene. Pomozi mi Gospodine da prepoznam oko sebe one koji su Te potrebni i koji koračaju u mraku. Pomozi mi da prihvatim svoj identitet u Tebi koji dolazi sa svojstvima soli i svjetla.

Molitva za grad Zagreb i okolice: BC Zagreb (Radićeva), BC Malešnica, BC Dubrava, Dugo Selo, Vrbovec, Velika Gorica te Duhovna stvarnost i Ured SBC u RH

5. dan – Suočiti se s Bogom – suočiti se sa sobom

Biblijski tekstovi: *Jona 1:17 – 2:8, Matej 12:40, Ivan 11:39, Psalam 22, Psalam 3:9*

Susreli smo se s prorokom Jonom kroz prikaze u prvoj glavi knjige koja jednostavno nosi njegovo ime. Na neki način nam to svima kao osobama ali i kao zajednicama, crkvama i narodima pokazuje da se naše djelovanje može promatrati u takvom obliku. Kao knjiga koja nosi naše ime. Zamislite nekoga tko će promatrati naše živote upravo kao napisane knjige. Ukoliko želimo razumjeti zašto je knjiga koja jednostavno nosi samo naziv imena proroka ušla u hebrejsku literaturu i našu Bibliju onda nam se valja potruditi i 'osjetiti' ono što pisac, autor poručuje. Do sada smo mogli prepoznati da pisac želi predstaviti dva pogleda na ljudsku zbilju, „onaj ljudski, izražen u Joninom liku i Božji prikazan u slici Boga koji jednako brine i za mornare/pogane i za tlačitelje Asirce i za buntovna proroka Jonu. Takva otvorena i suosjećajna slika Boga potrebna je neprijeporno svakome vremenu, svakom naraštaju i svakome čovjeku. Zato se može tvrditi kako je poruka Jonine knjige zapravo otvorena poruka za svako vrijeme, svaki narod i, dakako, za svakog čovjeka.

Naš nas tekst vodi u dio koji je od početka čitanja knjige izazivao najveće prijepore. *'Jahve zapovijedi velikoj ribi da proguta Jonu'*. Veliki autoritet rane crkve i jedan od najvećih genija kršćanstva, Augustin iz Hipona pisao je u 102. pismu u 30-tom pitanju 409. godine Kristove ere o tome kako se raspravljajući o 'takvim pitanjima pogani glasnu smiju i uvelike preziru'. U 31-om sljedećem odjeljku on odgovara da trebamo biti dosljedni i razmisliti kako je istim poganima prihvatiti pojam Kristovog uskrsnuća. Ukoliko je pitanje čuda onda je čudo u svim svojim oblicima, takvim pogledima problematično. Današnji starozavjetničari koji imaju daleko više spoznaja i alata na raspolaganju te rabinske predaje i tumačenja ističu da postoje daleko veći izazovi ove knjige od ove slike s velikom ribom. Naime lako se prelazi preko toga da Jona pada u dubok san dok su mornari krajnje aktivni: pogani mole, a Židov bježi od Boga. Prorok traži smrt, a Bog ga ipak spašava. Prorok koji hoće pobjeći lađom od Boga za svoj račun, biva besplatno vraćen natrag Bogu od strane 'velike ribe'. Kako god tko gledao i interpretirao, biblijski pisac pokazuje da je Jonina volja za nestajanjem uslišana. Nije mogao nakon toga što je bio na dnu lađe dublje pasti nego u usta same velike ribe. Iz dna lađe na dno mora. Želio si nestati, evo uslišana ti je želja, da ne kažemo molitva. No je li riješen Jonin problem?!

Promotrimo malo pomnije sada scenu koju nam gradi biblijski pisac. Na kraju prvog poglavlja Jona je nestao u valovima Sredozemnog mora. Tu je trebao biti kraj priče. Jona je mrtav. No, s čime počinje drugo poglavlje? Jahve, gospodar mora i neba, onaj koga štuje prorok, je svog proroka zbrinuo u utrobi velike ribe. Velika riba koja je trebala predstavljati znak kazne i odmazde, postala je znakom spasenja za proroka. Jahve će ju upotrijebiti kao svojevrsni 'taksi' prema onoj obali s koje je bio pobjegao od njega. S druge strane kroz vremenski period od tri dana i tri noći prorok 'fermentira', promišlja o sebi i svom odnosu prema Bogu koji mu je dao razlog postojanja. Slika tri dana i tri noći boravka u ribljoj utrobi postaju kasnije 'znak Jone'. „*Naraštaj opak i preljubnički znak traži, ali mu se znak neće dati doli znak Jone proroka. Kao što Jona bijaše u utrobi kitovoj tri dana i tri noći, tako će i Sin Čovječji biti u srcu zemlje tri dana i tri noći*” (Mat 12,40). Nije, po analogiji Jona proveo tri dana i noći u ribi jer je Isus proveo tri dana u grobu, već upravo obrnuto. Jahve je privremeno uslišao želju proroka, no izložio ga je realnosti podzemlja. Iz podzemlja, iz utrobe ribe, prorok ipak progovara molitvom. Obraća se, napokon Jahvi. Molitva koja je sastavljena kao zbirka različitih izvadaka iz psalama, ipak budi u Joni želju za životom. Na tom samom pragu između života i smrti, jer biblijski to je ta mjera od tri dana, svjedoči sam Jona u 2,7-8 *“zauvijek su se za mnom zatvorili zapori zemlje. Ali si me živa izveo*

iz jame, Gospodine, Bože moj. Kad mi se život počeo gasiti, sjetih se Gospodina'. U prilog takvom stavu su riječi Isusove prijateljice Marte, kad za svog brata Lazara govori da nema više vjerojatnosti da bude oživljen jer je već 'četvrti dan': „*Kad je dakle Isus stigao, nađe da je onaj već četiri dana u grobu...Gospodine, već zaudara. Ta četvrti je dan.*” (Ivan 11,39).

Drugo poglavlje završava s preokretom. Molitva donosi spoznaju: „*A ja ću pjesmom zahvalnicom žrtvu prinijeti.*“ Kao prirodna posljedica molitve koja završava zahvalom dolazi i obećanje. U duhu 22-og psalma koji započinje s poznatim zazivom '*Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?*' pravednik poslije iskustva patnje ipak vidi da Bog nije „*sakrio svoje lice od njega*“ te obećava da će ga „*hvaliti u zboru veliku, pred vjericima tvojim izvršit zavjete*“. Dakle, smrt nije završetak, završetak može biti samo ispunjenje poslanja. Nikako ne treba preskočiti da pisac molitvu Jone završava sa stavom iz psalma 3:9. „*Spasenje dolazi od Gospoda*“. Valja biti posebno osjetljiv da citatu ovog retka psalma prethodi '*Ti udaraš po obrazu sve neprijatelje moje, opakima zube razbijaš*'. Pristajanje Jonino ide protiv njegovog uma Hebreja, ono dolazi iz iskustva bliske smrti, gdje prepoznaje da je Bog onaj od koga sve počinje, ali i onaj kome sve stremi i ide. Pa ako si Bože tamo, kao što pjeva psalmist u 139. psalmu, ipak se pouzdajem, iako ne razumijem, da mi valja obaviti tvoje poslanje.

Završno, možemo ustvrditi da je „Gospodin 'voljan' spasiti, kada i gdje čovjek (Jona) nije 'voljan'". Ovime i sam Jona svojim psalmom ukazuje na svoju nevoljkost, a Božju 'voljnost'. Jona, baš kao i Ninivljani, nije zaslužio spas iz mora propasti. Zašto onda i Ninivljani ne bi 'primili' Božje spasenje? Sada, nakon ovakvog osobnog iskustva i Jona bi mogao drugačije promišljati i reagirati u odnosu na svoje poslanje i Ninivu. Jahve, kroz usta i slovo pisca knjige, smatra da je Jona za to spreman. „*Tada Jahve zapovijedi ribi i ona izbljuva Jonu na obalu*“.

Što na kraju ovog poglavlja pisac stavlja pred oči i srca. Bog želi svog proroka, svog čovjeka, nas same, natrag. Bog nas vraća natrag na obalu s koje smo pobjegli u neke svoje Taršise. Bog još više zna da je za promjenu odluke stava i stanja depresije potrebna 'fermentacija', narodski rečeno 'kiseljenje' proces sazrijevanja u kojem moramo pogledati u sebe. Pisac nas upućuje da se trebamo s Bogom sučeliti kroz Njegovu riječ. Riječima psalama je ispričan hod duše koja vapi za spasom iz dubine očaja, muke, samoće i nevjerice. Na kraju zapazimo kako se između prvog akcijskog poglavlja, objave, poziva i poslanja proroka te njegovog bijega te nastavka novim akcijskim, trećim poglavljem ispriječilo ovo drugo neobično poglavlje. Nema nastavka akcije, a da se ne zagrebe u dubinu duše. Jahve zna da njegov prorok ima problema s onim što mu je duboko u srcu. To je ono što današnja psihologija naziva motivacijom. Ključno ostaje pitanje što je to što nas pokreće? Na pragu iskustva između života i smrti, do kuda ga je namjerno Jahve doveo, prorok ipak uviđa da spasenje 'jedino' dolazi od Gospodina. Ima ljudi koji žive samo za akciju, pa zvala se ona i misija obraćenja cijelog svemira. Pisac nas upućuje da između dva akcijska poduhvata valja biti vrijeme za duhovno sabiranje i pripremu. To je naprosto Božji put.

Osobna molitva:

Gospodine spasi me od užurbane zaposlenosti koja ne staje kako bi pogledala u dušu. Pomozi mi odvojiti vrijeme za osoban i autentičan odnos s Tobom kroz Tvoju Riječ, vrijeme molitve, posta, tišine i promišljanja. Hvala Ti za Tvoju Riječ koja me suočava sa samim sobom ali i s Tvojim pozivom i poslanjem, tvojim zapovijedima i koja mi otkriva Tvoje srce i Tvoju narav. Hvala Ti što ne odustaješ od mene čak i kada se nađem u najdubljoj tami.

Molitva za središnju Hrvatsku: Bačuga, Glina, Grabovac, Kozaperovica, Kutina, Mošćenica i Kamp Zelena dolina, Petrinja, Sisak te Inicijativa SBC u RH Služimo zajedno.

6. dan – Riječ Jahvina dođe drugi put...

Biblijski tekstovi: *Jona 3, Matej 12:41, Luka 11:32, Jeremija 36:9-31, Jeremija 18:7-10, Ivan 15:5*

Nakon poziva i poslanja, čime je pisac jasno naznačio ulogu i poslanje Jone kao proroka u tekstu 1:2 tek sada u 3:2 kao da se događa prirodni nastavak ne samo teksta već i Božjeg plana i djelovanja. Potrebno je malo zastati nad ovim uvidima i razmišljanjima. Valja se zapitati nisu li mnoge životne situacije u kojima imamo zadatke ili poslanja, teološki govoreći misije, upravo ilustracija ovog što smo maloprije vidjeli u knjizi o Joni. Ne prolaze li često neka vremena, ne događaju li se naša premisslanja, bježanja od onog što se na kraju vidi kao neizbježno, a to je dati se voditi moćnom Božjom rukom. Naše Ninive nisu ovako veliki gradovi kao što pisac opetovano ističe, ali su često baš neprijateljske i odbojne zadaće kakvom je svoju osjećao i sam prorok Jona.

Tekst započinje onako kako se i događa u životu. „*Riječ Jahvina dođe Joni drugi put*“: „Odnos s Bogom, pa neovisno o tome tko smo i s čime se bavimo, uvijek započinje s Božje strane. To je izuzetno važno prepoznati ne samo kako bismo prepoznali narav i veličinu – govoreći jezikom osoba - Božjeg karaktera, već zato što nema odnosa koji može opstati a da ga netko prvo ne želi započeti. Za čovjeka kažemo da je biće zajednice. Veliki grčki mislioci su prepoznali da čovjeka, onakvog kakav on jest - ne možemo razumjeti ako ga ne promatramo kao 'biće zajednice'. Biblija počinje s riječima koje jasno pokazuju da je zajedništvo rezultat stvaranja te se na kraju na svojim zadnjim stranicama opet to, kroz povijest narušeno zajedništvo, ali sada neko novo, uspostavlja. Naša poslanja, naši pozivi na misiju imaju svoj korijen upravo u tome da Bog traži tog drugog i drugačijeg. Stvoreni smo ne kao Robinzoni nego kao bića koja se odnose, družu i kroz taj odnos potvrđuju smisao svog postojanja. Zato Gospodin i 'drugi put' dolazi sa svojom riječi proroku. Dok prorok 'naizgled' može birati hoće li odnos ili ne, Bog ne može jer on jest takav. Bog ne nagovara na odnos, on jest odnos. On jest ljubav. A što je drugo ljubav nego primanje i davanje. To se jasno očituje u izričaju evanđelja ljubavi koje kaže '*da je dao svoga Sina*'.

Pisac izuzetno jednostavno i jasno pokazuje što je prorokov zadatak. Otići i propovijedati ono što će njemu samome Jahve reći. Prorok je poslušao i otišao. U opisu grada, 'grad velik do Boga – tri dana hoda' pokazuju se ne samo basnoslovne dimenzije grada nego i vrijednost tolikih ljudi i stvorenja u Božjim očima. Što je Jona učinio? 'Otišao gradom dan hoda propovijedajući'. Pisac navodi jednu od najkraćih propovijedi u Bibliji ali zasigurno s najvećim odazivom pokajanja. Propovijed od samo sedam riječi do srži je potresla stanovnike Ninive. Stoga, pisac ističe, '*Ninivljani povjerovali Bogu*'. Ovdje nikako nije u prvom planu Jona, nisu misionari niti evangelizatori već jasna, jednostavna, elementarna istina iz usta Božjeg čovjeka upućena okorjelom ljudskom srcu. Posljedica takvog susreta s Božjom riječi jesu sva djela pokajanja kao što je i post. Opisuje se post koji je zahvatio sve i najveće i najmanje. To takvo i tadašnje obraćenje Ninivljana spomenut će i Isus ističući to u Mt. 12:41 i Lk. 11:32. Dakle, promatrajući Joninu proročku službu možemo reći da je Jona u potpunosti uspio. Bio je stvoren za ovaj trenutak. Nitko prije nije posredovao svojom službom obraćenju takvog velikog grada. Čin proglašenja posta (3,5b) - 'kad ta vijest stigne do kralja Ninive' još više i jače podcrtava sliku obraćenja jednog od zlom najokorjelijih gradova ondašnjeg svijeta (3,6). Starozavjetničari ističu "da zajednički post šire zajednice možda i nije bio učestalo događanje; ali u pojedinim izvanrednim situacijama i to se od državne, kraljeve vlasti upriličilo ('po odredbi kralja', v.7) Izraelci su bili u sličnoj situaciji pred babilonsko izgnanstvo. Usp. Jer 36,9-31 sasvim drugačija bila je reakcija judejskog kralja Jojakima (36,21-26)". Snaga svjedočanstva ove knjige jest da se čitatelji, posebno Izraelci zapitaju je

li takvo obraćenje zapamćeno u Izraelu. *"Ljudi i stoka, goveda i ovce da ne okuse ništa, ni da pasu, ni da vodu piju. »Nego i ljudi i stoka da se pokriju kostrijeću, da glasno Boga zazivlju i da se obrati svatko sa svojega zlog puta i nepravde koju je činio. »Tko zna, možda će se povratiti Bog, smilovati se i odustati od ljutoga svog gnjeva da ne izginemo?"* Pisac opetovano spominje svo stvorenje. Bogu su u vlasti sva stvorenja i životinje i biljke. Vidjet ćemo da se njemu svi pokoravaju, njega svi prepoznaju kao Stvoritelja. Sada možemo razumjeti zašto je Jona korišten kao primjer u odnosu na Isusa Krista. Ono su bili stranci, pogani, svo stvorenje, i ljudi i prirodne pojave i biljke i životinje, a ovdje je netko veći od Jone.

Prorok Jeremija je prorokovao za ovakve slučajeve: *„Objavim li jednom kojem narodu ili kojem kraljevstvu da ću ga iskorijeniti, uništiti i razoriti, si taj se narod, protiv kojeg sam govorio, obrati od opočina i zloća, tada ću se ja pokajati za zlo koje mu bijah namijenio. »Objavim li kojem narodu, ili kojem kraljevstvu, da ću ga izgraditi i posaditi, 10a on stane činiti što je zlo u mojim očima, ne slušajući glasa mojega, pokajat ću se za dobro koje sam im obećao.“* Jer. 18:7-10. Zbog ovakvih djela pokajanja i obraćenja Bog šalje svoje proroke. Velika je istina da „bez proroka život ne bi imao korektiva koji je neophodan svakoj instituciji i svakoj zajednici, koji je naposljetku nužan svakomu životu“. Možda će nam isto tako jasnije zvučati Isusove riječi kad svojim suvremenici govori kao o 'naraštaju' tj. modernim rječnikom 'generaciji'. Ovaj naraštaj Ninivljana je prepoznao znak i poruku. To nikako nije spriječilo da 612. godine Niniva bude osvojena i razorena od strane Babilonaca. O tome nam govori knjiga proroka Nahuma.

U povijesti su se u pojedinim prostorima i narodima događala 'velika obraćenja i duhovne obnove'. To su neka izvanredna događanja koja samo potvrđuju u pravilu ravnodušnost prema porukama koje su nosili proroci u starom zavjetu, a kasnije Božji odabrani ljudi. Duhovne obnove su uvijek bile vezane uz ljude koji su Božju blizinu tražili kroz odnos koji se zove molitva i kroz hranu za dušu koja se zove Božja riječ. Pisac knjige o Joni upravo isto pokazuje. Nema poslanja, nema poruke dok se ne uspostavi odnos s onim koji je Stvoritelj i Gospodar svega. Bez njega većinom možemo govoriti dobre i moralne pouke i nagovarati ljude na obraćenje i pokajanje, ali tek kad 'Njegova riječ dođe k nama' možemo osjetiti da je to riječ i poruka za naraštaj u kojem nas je Bog postavio da s njim dijelimo život. Pisac knjige o Joni pokazuje da mi nismo niti vlasnici poruke, niti poslanja niti odaziva onima kojima nas šalje. Još više smo svjesni gledajući sve to kolika je snaga i dubina onog u Ivan 15:5 *„bez mene ne možete učiniti ništa“*.

Osobna molitva:

Gospodine hvala Ti za druge prilike. Hvala Ti za pokajanje i nove početke. Hvala Ti što me strpljivo poučavaš svojim putevima i što me vodiš stazama pravednim čak i onda kad bih rado pobjegao/la svojim putem. Molim Te da me naučiš pravilno usmjerenom pouzdanju i pogledu Tvoje perspektive. Hvala Ti za Tvoju Riječ koja dolazi i koja nas motivira da Ti služimo i da u Tvoje ime molimo druge da se pomire s Bogom.

Molimo za crkve i misijske stanice u Primorju Lici i Gorskom Kotaru:

Duga Resa, Karlovac, Plaški, Gospić, Rijeka, Severin na Kupi, Umag.

7. dan – Duboko u srcu proroka

Biblijski tekstovi: *Jona 4, Sefanija 2:13*

Knjiga o Joni gledajući s njenog povijesnog značaja mogla je završiti sa zadanim recima trećeg poglavlja. Ninivljani su se na nevjerojatan način obratili a prorok je odigrao svoju ulogu u misiji spasenja naroda i sveg stvorenog. No, očito se ovdje nije odigralo sve što je bilo od interesa da ostane kao poruka i tema za razmišljanje nama, generacijama koje će čitati ovu knjigu poslije. Uskoro ćemo s prvim riječima četvrtog poglavlja vidjeti da ‘priča’ s Jonom još nije gotova. Jona ima još puno toga za reći. Konačno možda je upravo došlo vrijeme da ne odviše rječiti Jona progovori.

Treće poglavlja završava s *‘I sažali se Bog zbog nesreće kojom im bijaše zaprijetio i ne učini’*. Na tu se scenu gledajući uspjeh svog propovijedanja potpuno neprirodno, neljudski i nerazumljivo javlja kod Jone *‘Joni bi veoma krivo.’* Nije stao samo na tome. Već se *‘rasrdi’*. Jona je sada konačno ‘progovorio’. Ovo se skrivalo u njegovom srcu. Valja ozbiljno napomenuti, često i prečesto skriva se to i u našim srcima. Prirodna reakcija na *‘zloću koja se popela do neba’*. Svoje poslanje i poruku on bi rado mijenjao s ‘kolegom’ prorokom Sefanijom koji je imao poslanje prorokovati *“Zatim ću svoju ruku dići protiv Sjevera i razrušit zemlju asirsku, od Ninive ću pustoš učiniti, suhu pustoš kao pustinja”* Sef 2:13. No poruka proroka Sefanije protiv okolnih naroda i kraljeva neće biti nimalo utješna ni za Judeju i grad Jeruzalem. Teret koji je prorok Sefanija ponio je bio navještaj Jahvinog dana. Taj dan će nositi opća obilježja suda narodima na povijesnoj sceni, ali i otvaranja spasenja onima koji se oslone na Jahvu u pravdi i istini. Jona je htio vidjeti kako će se završiti ova epopeja obraćenja u Ninivi.

“Nisam li to slutio dok još u svojoj zemlji bijah?”. Konačno Jona progovara. Bog ga želi čuti. Premda Bog zna i proniče dubinu srcu kao što sam psalmist pjeva, Bog želi čuti svog čovjeka. To je u isto vrijeme riječ koja se čuje, riječ koju čuje i onaj kome se upućuje, ali koju konačno, možda i nesvjesno počinjemo čuti i mi sami. Na tim temeljima počivaju i moderne psihoterapije. Nema izlječenja, posebno duše, ako zmija koja je je u našim njedrima ne iziđe van, reklo bi se u duhu Ivana Krstitelja. Ono što mi možemo osjetiti jest zacijelo teret koji pritišće i ne da dalje. S kim Jona ima problem?. S Bogom samim. *“Znao sam da si ti Bog milostiv i milosrdan, spor na gnjev i bogat milosrđem i da se nad nesrećom brzo sažališ”*. Ovo nije nešto što je oznaka za pravednost kako je poima stari svijet, Stari zavjet. Pa nisu li baš Isusovi bliski počevši od onih koji su ga slijedili pa do sugovornika imali problema s tom slikom Boga koju im je Isus donosio. Nije li im još teže padalo kad su vidjeli čuda koja su činjena u ime tog i takvog Boga, dapače ‘Abbe’. Što bismo mi našli kad bismo mogli zaviriti u vlastito srce?

“A sada Gospodine uzmi život moj”. Biblijskim jezikom sada se izriče volja da se taj teret ne može nositi. Bože ja tebe priznajem i štujem, ali ja ovo ne shvaćam, ne prihvaćam i ne mogu to, “sada” više nositi. Bolje mi je umrijeti nego to dalje gledati. Na takvu reakciju proroka koji je prihvatio misiju sluteći u isto vrijeme da se može dogoditi ono što je slutio i što mu je, kao Hebreju, potpuno neprirodno, Jahve dolazi s protupitanjem, *‘Srđiš li se ti s pravom?’*. Evo tko je baš taj Bog kojega je tako dobro sam Jona opisao. On niti sada ne odustaje od svog proroka. Pitanje je po svojoj naravi retoričko. Jahve želi da prorok čuje svoje riječi i još više promisli o svojim emocijama. Da se susretne s njima i vidi od kuda dolaze i zašto su baš sada, kada je poslanje obavljeno, isplivale u punom sjaju. Ovo je ono što se u duhu proročkog poslanja često događa. Ono čega se prorok najviše bojao to se i dogodilo. Gotovo da nema proroka kojeg Bog nije odgajao sličnim načinima. Što reći za Jeremiju, Hošeu? Jahve ga pušta

da se ispuše. Pušta ga kao što se pušta malo dijete da dođe k sebi. Zna da 'šiba' u ovom slučaju ne bi ništa pomogla.

„Jona iziđe iz grada i sjedne s istoku gradu: načini ondje kolibu i sjede pod njom u hlad da vidi što će biti od grada“. Jonin potez pokazuje da on u tom razgovoru s Jahvom više nema ništa novo za izreći. U dubini svojeg srca on je izrekao svoju bol i sumnju. Sada je potvrđuje svojim odlaskom iz grada i velikom željom da vidi što će se dogoditi s ovim 'velikom gradom'. Koliba i hlad pokazuju želju da se dugotrajnije, i to sa strane, promatra ishod događaju u kojem je i on sam imao ulogu.

Govoreći o snazi odnosa, Bog je taj koji uvijek potiče svojim postupcima i stanjima izravnim ili neizravnim razvijanje i nastavak odnosa između Njega i njegovog stvorenja. Jona je odlučio promotriti hoće li ovo biti neko novo čudo kojeg će poput gosta 'biti tri dana dosta'. Jahve nema ništa protiv takvog Joninog stava. Još mu k tome želi pomoći. Snagom stvoritelja on u jedan dan čini da uzraste biljka koju naš tekst prevodi kao bršljan, koji će poslužiti kao sjena za Joninu glavu. Pisac sad konačno izriče jasno dijagnozu bolesti od koje Jona boluje. Riječ o zlovolji. 'Jona se bršljanu veoma obradova'. Dakle, Jona je prikazan kao čovjek koji nije zaboravio živjeti. Radost je zacijelo jedan od znakova života. Teško bismo mogli psihološki isprofilirati Jonu kako ga pisac prikazuje. "Jona je u ovoj svojoj reakciji, kolerično nedosljedan; jer teško da Jona nije mogao razumjeti da je i ovaj 'bršljan' znak Božje milosti za njega. Lijepo je i dobro, milosne i dobre darove primiti za sebe - ali ne i kada su namijenjeni nekim tamo 'ninivljanima'. U tome se uz koleričnost Jonine reakcije, uočava licemjerje. Uskogrudnost koja vidi prije svega sebe i svoje te često nema mjesta za one koji su drugi i drugačiji jednostavno nije dio Božjeg karaktera. Ono što Jona ne osjeća jest da ga je Jahve u svojoj milosti poslao drugima, premda su neprijatelji. Nije ga suočio s njegovim vlastitim narodom. To su bila poslanja nekih drugih proroka. No, nemojmo zaboravit Jona je prava slika Hebreja. Prava slika Božjih pravovjernih i odabranih. Pisac nam portretira kao kontrast Joni, širokogrudnost kao dio Božje biti. Naposljetku, svatko bi od nas, počevši od Joninih 'kolega' proroka, preko naraštaja Isusovih učenika pa sve do nas današnjih 'otpisao' ili udaljio iz zajednice ili diskvalificirao Jonu kao misionara. Jahve ga, naprotiv kao takvog prihvaća i želi izliječiti. Jesmo li i mi doživjeli takvo iskustvo u hodu s Gospodinom?

Osobna molitva:

Gospodine čisto srce stvori mi i duh vjeran u meni obnovi. Gospodine molim te za srce koje bez kalkuliranja može i želi prenijeti Tvoju poruku svima koji su je potrebni bez obzira jesu li nam po volji ili ne. Hvala Ti Gospodine za Tvoju milost koja ne poznaje granice među narodim ali ni one koje sami u svojim srcima nacrtamo.

Molitva za crkve i misijske stanice u Dalmaciji:

Biograd, Dubrovnik, Makarska, Orebić, Split, Šibenik, Zadar te Kamp Činta.

8. dan – Ribari ljudi

Biblijski tekstovi: *Jona 4, 1. Kraljevi 19:4, Brojevi 11:15, Jeremija 20:7-18*

Nalazimo se na samom kraju ovog našeg putovanja kroz knjigu o Joni. Neobična knjiga, neobičan prorok i ono što treba priznati jako neobičan Bog iz perspektive Starog zavjeta. Daleko od Boga koji je naslikan na svodu Sikstinske kapele, koji je k tome potpuno hebrejski pristran prema svojim izabranicima. Da, taj isti Jahve jest Bog izabranog naroda, njemu njegov prorok može prevršiti mjeru strpljenja a da ne bude kažnjen, ali to je u isto vrijeme Bog svih naroda i jezika i Bog svih stvorenja. Kao da se nalazimo u petoj glavi knjige Otkrivenja gdje bića i starješine pjevaju Jaganjcu: *“otkupio si krvlju svojom, za Boga ljude iz svakog plemena i jezika puka i naroda”*.

Pri kraju knjige dolazi završni razgovor, dakle verbalni oblik odnosa između proroka i njegovog Boga. Bog želi sa svojim prorokom nastaviti odnos. Nismo gotovi kad si obavio ono što čak i nisi htio u Ninivi. Bogu je bilo stalo do svih stvorenja i on se sažalio nad njima. Sada mu je ostao samo njegov prorok. Na kraju svega utaborio se nasuprot gradu u kolibu. Jahve mu je pomogao osiguravši sjenu i hlad što je bilo gotovo od životne važnosti znajući u kakvim se tamo uvjetima živi i kakvo je sunce. Bog svakim svojim činom želi približiti Jonu i želi ga ‘izliječiti od zlovolje’. Jona je pozitivno reagirao i na epizodu s velikom ribom i na bršljan. Jona to prihvaća, čak se na kraju tome i raduje. Tu bismo poželjeli da ova knjiga završi. Jona se premda teško i na kraju balade, vratio čak i osmjeh.

No, pisac tu ne staje. Jahve sada čini protivnu radnju. Poslao je crva koji mu se pokorava te nakon toga i topli istočni vjetar i oni su obavili svoju misiju. Crv je podgrizao bršljan koji je usahnuo, a istočni vjetar je pojačao utjecaj sunca na Joninu glavu te je sasvim klonuo. Ponovno mu se javlja ista želja za smrću. Ovaj i ovakav život za njega nema smisla. Njegov ga Bog jednostavno ne razumije. Želja za umiranjem tada je postala jača od želje za životom. Pisac ne skriva da je ovo Božja intervencija. Sviđa ti se spasenje i hlad, ali kad se promijene okolnosti, gdje si Jona? Gledajući iz pozicije moderne pedagogije ovaj Božji potez ne bi bio prihvatljiv ukoliko je Bog želio ojačati već ionako slabu Joninu snagu volje. Jona nije jedini koji je opisan kroz biblijske knjige s istim problemom i istom reakcijom. U 1. Kr 19,4 istovjetnu želju iskazuje i prorok Ilija u trenucima depresije. Sličnih je biblijskih prilika bilo sa Mojsijem: *'Ako ćeš ovako sa mnom postupati, radije me ubij'* (Br 11,15); usp. Jer 20,7-18. Jona je sve krenulo krivo. On to više ne može izdržati.

I sada na kraju finale. *„Bog upita Jonu: "Srđiš li se s pravom zbog bršljana?" On odgovori: "Da, s pravom sam ljut nasmrt."* Božji upit pokazuje ponovnu namjeru da ga potakne da sebe i svoju okolinu vidi u drugom svjetlu. Usporedba Joninog žalovanja za bršljanom otkriva nam možebitni smjer u kojem ga je Jahve htio odvesti. Nasuprot tome prorok ostaje pri svojem stavu i namjeri, poput nezrelog i neposlušnog djeteta. U našem jeziku postoji za ovo primjeren izraz: „duriti se“. Ljut nasmrt, dakle ljut tako da ga ništa ne bi moglo zadovoljiti nego samo pravda kakvu on vidi i prepoznaje. Ako nam prorok i nije možda jasan u svojem tvrdoglavom i uskom stavu, pisac nam s druge strane predivno i neočekivano oslikava Jahvu. Prikazuje Božje srce koje trpi svog čovjeka *“A meni da ne bude žao”* proroka koji uspoređuje bršljan, i to bršljan oko kojeg se nije trudio sa sudbinom čitavog jednog velikog grada. Bršljan i to darovani bršljan nasuprot stotine tisuća života. K tome još i pokazuje kakav je narod u tom gradu. Naime, oni koji ne znaju ‘razlikovati desno i lijevo’ u pravilu su oznaka za djecu. Samo je toliko djece. Dakle, to je možda u to vrijeme i

milijunski grad. Možda Jeruzalem tek u ovo današnje vrijeme ima približni broj stanovnika kao što je imala Niniva nekad. Sućutnost, suosjećajnost je dio Božjeg karaktera. Upravo to je pretpostavka da razumijemo onog drugog, koji je u pravilu i drugačiji. Bog koji razumije i koji je sažali nad nesrećom je Bog koji je blizak čovjeku. Ovo su već obrisi poruka i slika o Bogu koji je donio Onaj koji je daleko veći od Jone. Zato su i Jona i Ninivljani tako bliski suvremenom, našem današnjem naraštaju. Ravnodušnost spram velikih gradova, a s druge strane velika briga za neke tamo bršljane. Zato Jahve pita, izaziva i pobuđuje Jonu da se otvori. Nije to Joni nemoguće, ali na Joninom srcu i očima su ljsuke, kao što su bile i na Savlovim.

Razgovor tu završava. Pisac knjige o Joni ne želi više razvijati priču. Sve je rečeno. Nema se tu što više argumentirati. Niti za niti protiv. Ovakav tip pripovijedanja nikako nije stran židovskoj literaturi. Upravo rabinska tumačenja su se razvijala u takvom smjeru, smjeru midraša. Posebno su je njegovali farizeji. Stoga će Isus tome i takvom duhu govoriti istim načinom i namjerom. Vrijedi ono načelo, tko ima uši neka čuje. Ako nam je išta vidljivo u duhu četvrte glave knjige o Joni onda je to zaključak da kada je teologija iznad čovjeka, u tom slučaju nitko ne prolazi dobro. Niti je teologija na dobitku jer postaje, premda ima tako velike mogućnosti, zaokupljena sobom želeći cijelo stvorenje 'uvući' u svoj sustav. U isto vrijeme čovjeku je ostalo da se njime bave samo oni koji ga vide kao objekt. Objekt proučavanja i pokoravanja, kao izvor profita i nadasve kao glasačku mašinu za moderne političke stranke i pokrete.

Poslanje je to koje je potrebno ovom vremenu. Misionari modernog vremena imaju itekako puno prostora i nadahnjujućih poruka iz knjige o Joni. Prije svega o pozivu i izvoru svakog poziva. O toj spasonosnoj vezi i odnosu sa Spasiteljem i Stvoriteljem sveg stvorenog. O Božjem karakteru prema kojem su naši pogledi većinom uskogrudni i ograničeni. Nadasve, o Božjoj ljubavi prema čovjeku i svom stvorenju koja ga nadasve motivira da 'poziva' svoje ljude da budu ribari ljudi. Nije li upravo u DNK naših zajednica već zapisano da je svatko od nas pozvan biti ribar.

Gospodine molim Te za srce koje iskreno žali zbog onih koji duhovno mrtvi propadaju pod teretom grijeha.

Molim Te za srce koje, svjesno tog predivnog dara Tvoje milosti,

spremno prihvaća Tvoj poziv i poslanje pa čak i ako me šalješ tamo gdje ne želim ići.

Hvala Ti što zbog svoje ljubavi za stvorenje šalješ nas nesavršene ljude na tako važan zadatak.

Hvala Ti što možemo biti dio Tvog spasenjskog plana za sve narode i sva plemena ove naše zemlje.